

Hoe gaat het nu met Schrijven?

Over opleidingen creatief schrijven

Utrecht, november 2009

Sieneke de Rooij, adviseur Schrijven

Hoe gaat het nu met Schrijven?

Over opleidingen creatief schrijven, november 2009

Utrecht, november 2009 – Het is twee jaar geleden dat Kunstfactor het pleidooi [Educatie met kwaliteit voor de schrijfwereld](#) lanceerde. Hierbij een korte notitie met de ontwikkelingen tussen november 2007 en 2009. Er is vooruitgang te melden: het laatste nieuws.

Inhoudsopgave

Achtergrond: onderwijs creatief schrijven in Nederland	7
Stand van zaken: november 2007 – november 2009	8
Vlaanderen	11
Conclusie en toekomstperspectief	12
Bijlage 1 Vergelijking: situatie internationaal	13
Duitsland	
Groot-Brittannië	
Ierland	
Verenigde Staten	
Zuid-Afrika	
Bijlage 2 Thematische netwerksites (wereldwijd)	17
Bijlage 3 Ad Zuiderent, <i>Literair schrijven, een academische discipline</i>	18

Achtergrond: onderwijs creatief schrijven in Nederland

In Nederland kun je vele cursussen en workshops over Creatief Schrijven volgen bij Centra voor de Kunsten, particuliere instellingen en soms ook bij universiteiten en hogescholen. Maar Nederland heeft geen traditie van officiële, structureel langer doorlopende opleidingen op het gebied van creatief schrijven.

Kunstfactor maakt zich sterk voor de ontwikkeling van opleidingsmogelijkheden voor de schrijfwereld. We denken dan aan opleidingen voor docenten creatief schrijven, zodat zij zich kunnen laten scholen in dit vak. We streven naar het ontstaan van een kunstvakopleiding voor schrijvers, of het nu aan een hbo of universiteit zal zijn. In de toekomst willen we bevorderen dat ook op pabo's en lerarenopleidingen aandacht aan creatief schrijven wordt besteed. Dan kunnen docenten Nederlands en CKV die creatief schrijven in hun lessen willen inpassen, makkelijker aan de slag met dit inspirerende en nuttige onderdeel van hun vak.

Ook in de creatieve therapie, die je in Nederland op 4 plaatsen kunt studeren, zou schrijven een sterke plaats kunnen innemen als kunstdiscipline voor de therapeutische richting.

Wij zijn dan ook blij met de vaart die Schrijven de laatste twee jaar heeft gekregen: inmiddels zijn er door diverse organisaties initiatieven ontplooid die de schrijfwereld met opleidingen ondersteunen.

Kunstfactor pleit sinds 2005 (toen nog als Stichting Schrijven) voor het doorbreken van de denktraditie dat schrijven alleen door talent + praktijk te leren is. Daarom lanceerde het instituut in november 2007 een [Pleidooi](#) om hiervoor een structurele oplossing te ontwerpen: de ontwikkeling van een opleiding Docent Creatief Schrijven is hiervan een wezenlijk onderdeel. Kunstfactor zou het toejuichen als er een volwaardige HBO voor schrijven zou ontstaan, waarin de docentenopleiding dan een logische plaats zou hebben. In 2008 en 2009 heeft Kunstfactor deze ideeën verder verbreid.

Door het vaststellen van maatstaven en door kwalitatief hoge beoordelingsprocedures bevorderen we de acceptatie van en het draagvlak voor het beroep Docent Creatief Schrijven. Kunstfactor zal in 2010 een Raamleerplan voor docentenopleidingen Creatief Schrijven ontwikkelen. Dit zal het starten van nieuwe opleidingen ondersteunen.

Voor degenen die het Pleidooi van 2007 ondersteund hebben en andere belangstellenden en belanghebbenden meldt Kunstfactor nu, november 2009, de stand van zaken op het gebied van scholing voor docenten Creatief Schrijven.

Omdat de kwestie van de docentenopleiding zozeer samenhangt met Schrijven in het (kunstvak)onderwijs, larderen we deze stand van zaken met de ontwikkelingen op het gebied van Creatief Schrijven voor studenten.

In dit opzicht neemt Nederland een heel ander standpunt in dan bijvoorbeeld Duitsland, Groot-Brittannië en de Verenigde Staten. Daar kan men *Kreatives Schreiben* en *Creative Writing* studeren, waarbij ook *Teaching Creative Writing* een plaats heeft. In Bijlage 1 geven we daarvan een kort overzicht. Inzicht in het nut van internationale social networks kan schrijvers motiveren hun contact en informatie ook over de grenzen te zoeken (bijlage 2). En het interessante artikel van Ad Zuiderent *Literair schrijven, een academische discipline* in bijlage 3 voltooit voorlopig ons pleidooi.

Wij danken u voor uw betrokkenheid!

Kunstfactor

Sieneke de Rooij, adviseur Schrijven

Stand van zaken: november 2007 – november 2009

ArtEZ Hogescholen overwegen opzet HBO Schrijven

Literair Productiehuis Wintertuin onderzoekt voor de [ArtEZ Hogeschool voor de kunsten](#) de mogelijkheden voor de ontwikkeling van een volwaardige HBO Schrijven. Doel zou zijn deze nieuwe kunstvakopleiding te starten in 2010. Meer nieuws hierover vanaf 2010.

Scriptplus, bij Hogeschool van Amsterdam / Media, Informatie, Communicatie

[Scriptplus](#), vroeger een zelfstandige schrijfcursussen aanbieder, is per 2006 opgenomen in de structuur van de Hogeschool van Amsterdam en valt onder het MIC. De cursussen zijn bedoeld voor geïnteresseerde amateurschrijvers die hun werk op een hoger niveau willen krijgen en uiteindelijk streven naar publicatie.

Binnen Scriptplus ontstond begin 2008 de mogelijkheid om een opleiding voor docenten creatief schrijven aan het programma te koppelen. Allereerst werd een bijscholingscursus voor docenten gegeven; inmiddels is de schrijfdocentenopleiding DOCS gestart in september 2009 (hieronder).

Cursus deskundigheidsbevordering docenten Creatief Schrijven

Begin 2009 is een bijscholing voor docenten creatief schrijven binnen de normale cursusstructuur van Scriptplus aangeboden. Een specifieke opleiding (met specifieke toelatingseisen), die niet voor de gemiddelde schrijfcursist toegankelijk is, maar voor docenten die al een lespraktijk hebben. Vooralsnog bood Scriptplus deze korte cursus [Schrijfdocent – de highlights](#), 8 lessen voorjaar 2009, deskundigheidsbevordering voor docenten Creatief Schrijven die al een lespraktijk hebben, eenmalig aan.

DOCS: leergang Docent Creatief Schrijven

[DocentenOpleiding Creatief Schrijven: DOCS](#); gestart september 2009.

Margriet van Bebber en Koos van den Kerkhof werken aan de ontwikkeling van de leergang DOCS bij Scriptplus. Deze leergang is bedoeld voor beginnende docenten creatief schrijven: docenten in andere kunstvakken die zelf schrijven; schrijvers die docent willen worden; docenten Nederlands die in hun onderwijs meer creatief schrijven willen inpassen.

DOCS duurt 3 semesters, anderhalf jaar, op 1 zaterdag per 14 dagen bij Scriptplus in Amsterdam. Aan het eind hiervan krijgt de deelnemer een certificaat (certificering nog niet officieel; Scriptplus bereidt certificeringsaanvraag voor.).

In een evenwichtige verhouding werken de studenten aan hun eigen schrijfontwikkeling en aan het docentschap. Belangrijke onderdelen van de leergang zijn: zelf schrijven, tekstanalyse, feedback geven en ontvangen, verdieping in vakdidactiek en theorie, stagecursus, seminars rond doelgroepen, thema's en onderwerpen.

De leergang is ontwikkeld door een tweetal ervaren schrijfdocenten; Kunstfactor Schrijven is als sparring partner opgetreden.

HvA/MIC (Media, Informatie, Communicatie): Minor Creatief Schrijven

Een noviteit bij de Hogeschool van Amsterdam MIC is de ontwikkeling van een minor (v/h bijvak) creatief schrijven; een cursus van 2 semesters die zal tellen voor 30 studiepunten.

Een omschrijving is te vinden op www.hva.nl / onder 'Een studie kiezen': Major en minor / Minorenaanbod / [Media, creatie en informatie](#) / [creatief schrijven](#):

Zo ontstaat eerst een vak in de richting van een kunstvakopleiding creatief schrijven. Hierna zal waarschijnlijk de behoefte aan docenten creatief schrijven toenemen.

Gerrit Rietveld Academie (GRAC)

De studierichting [Beeld & Taal](#) combineert schrijven met andere kunstdisciplines.

Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU)

De HKU biedt in het kader van de studie [Writing for Performance](#) de keuzemodule Lesgeven in Schrijven aan (deze module is niet los toegankelijk voor buitenstaanders buiten de studie).

De HKU biedt ook een [Master Kunsteducatie](#); deze is in principe ook toegankelijk voor docenten creatief schrijven.

Schrijversvakschool Paramaribo

Met ondersteuning van Schrijversvakschool Amsterdam is in Suriname [Schrijversvakschool Paramaribo](#) gestart. Deze werd op 10 oktober 2008 geopend in het Cultureel Centrum Suriname door de Ambassadeur van het Koninkrijk der Nederlanden en de directeur van Cultuur.

De vakschool biedt een vierjarige schrijversopleiding aan. De opleiding is in oktober 2008 begonnen met 10 geselecteerde studenten. Doel is het geven van beroepsperspectief, de studenten zullen een (literaire en niet-literaire) schrijfpraktijk kunnen starten. Ook docenten zullen hier worden getraind.

Docentenopleiding in Limburg '07 en '08

Jos Rosenboom, schrijfdocente in Limburg, zag met lede ogen aan hoe het zuiden van Nederland begon te lijden aan een gebrek aan schrijfdocenten. Daarom nam zij het initiatief om zelf een [1-jarige opleiding](#) voor nieuwe docenten creatief schrijven te starten. Het [Huis voor de Kunsten Limburg](#) ondersteunde haar met de locatie, mankracht en PR.

De cursus behandelde o.a. ontwikkeling van eigen schrijverschap, feedback in groepsprocessen, intervisie, toekomst als docent, schrijf- en groepsdidactisch proces, stage.

In september 2007 ging haar eerste jaar van start met 9 cursisten, van wie er uiteindelijk 8 afstudeerden in juni 2008. Zij draaien nu allemaal een, sommigen zelfs al twee groepen. Jos Rosenboom besloot in het zuiden nog één ronde te verzorgen; in september 2008 zijn wederom 8 studenten bij haar begonnen, die in juni 2009 hun jaar afronden.

Het Schrijfbedrijf: bijscholing voor schrijfdocenten

In 2009 liep bij het Schrijfbedrijf een [vierdaagse voor schrijfdocenten](#) met een eigen lespraktijk. De inschrijving was open voor schrijfdocenten die schrijfweken, -weekends en -wandelingen

organiseren op inspirerende locaties. Proza en poëzie schrijven, verdieping van het schrijfproces en de didactiek, uitwisseling van ervaringen uit, inspiratie en ontwerp van nieuwe schrijfp opdrachten stonden voorop.

Bijscholing poëziedocenten

Jos van Hest en Gerard Beentjes boden in 2009 in [De Literaire Werkplaats](#) nascholing en inspiratiecursussen voor schrijfdocenten over het genre poëzie. Zowel het dichterschap als het docentschap en hun onderlinge samenhang kwamen daarin aan bod.

Vlaanderen

Creatief Schrijven België

In Vlaanderen lijkt de situatie op die in Nederland. Ook in Vlaanderen bestaat geen universitaire opleiding tot schrijver, en geen kunstvakopleiding aan het hoger beroepsonderwijs. Creatief Schrijven is de enige partner die een opleiding tot docent aanbiedt.

[Creatief Schrijven België](#) vzw organiseert eens in de twee jaar een [opleiding voor docenten Creatief Schrijven](#) waarin de genres poëzie en proza (fictie en autobiografisch schrijven) aan de orde komen. De eerstvolgende start in 2010.

De **Schrijversakademie**, een 4-jarige opleiding op post-hogeschoolniveau gelieerd aan de Hogeschool van Antwerpen, bestaat al 17 jaar zonder subsidie.

WeL

De [WEL](#) biedt de 4-jarige WEL-opleiding tot schrijver en voert in het laatste jaar van die opleiding enkele didactische vakken in voor wie dat wil; wie deze vakken erbij volgt mag zich volgens WEL schrijfdocent noemen. WEL is het initiatief van Hans Devroe, die werkt met talrijke gastdocenten. De vierjarige opleiding bestaat al 28 jaar en geeft vooral een theoretische input, waarmee de deelnemers dan een eindwerk maken als schrijver. Wat ze als eindwerk 'schrijfdocent' moeten afleveren is bij Creatief Schrijven België niet bekend. Ook de band met de Universiteit Leuven is nog niet helemaal duidelijk. In Vlaanderen percipiëren weinig mensen dit initiatief als een opleiding tot schrijfdocent, wel als een opleiding tot schrijver. Op hun [website](#) staat het onderdeel [docentenopleiding](#) als volgt vermeld: 'Vanaf 1998-1999 omvat de opleiding een primeur in Vlaanderen: een opleiding voor het doceren van cursussen Creatief Schrijven i.s.m. docenten van de faculteiten Psychologische en Pedagogische Wetenschappen (KU Leuven).'

In het werkveld kent Creatief Schrijven België geen actieve schrijfdocenten die deze opleiding hebben gevolgd.

februari 09: Taalunie gaat opleiding literair vertaler ondersteunen

<http://media.taalunieversum.org/taalunie/publicaties/Vertaalpleidooi-bloeiende-vertaalcultuur.pdf>

Verschillende veldorganisaties in Nederland en Vlaanderen hebben, samen met de Taalunie, de handen ineen geslagen om een Vertaalpleidooi te maken. Dat is aangeboden aan de ministers van Cultuur in Nederland en Vlaanderen, die het vervolgens met de Taalunie besproken hebben en besloten voor enkele van de aanbevelingen geld vrij te maken in het taaluniebudget (opleiding literair vertalen).

De Taalunie is speciaal en uitsluitend voor Vlaams-Nederlandse verbindingen.

Kan Kunstfactor de kwestie van een opleiding voor Docenten Creatief Schrijven oppakken met een Vlaamse partner, dan zijn er wellicht nieuwe mogelijkheden.

Kunstfactor informeert zich via Creatief Schrijven België over de Vlaamse situatie rondom dit punt en de aanknopingspunten om gezamenlijke initiatieven te ontplooiën.

Conclusie en toekomstperspectief

Kunstfactor zal zich deze beleidsperiode blijven inzetten voor opleidingen voor docenten Creatief Schrijven.

Nauw verbonden daarmee is het pleidooi voor een volwaardige schrijversopleiding aan hbo of universiteit met de daarbijbehorende docentenopleiding. Het mag duidelijk zijn dat dat onderwerp een lange-termijndoel vertegenwoordigt. Ook versterking van de kennis over het inpassen van Creatief Schrijven in de les bij studenten aan pabo's en lerarenopleidingen en docenten Nederlands staat op het programma voor de toekomst.

Contacten met kunstvakopleidingen, hbo's en universiteiten, met de overheid zijn hierbij van belang. Kunstfactor neemt actief deel aan het overleg van de Sectorinstituten en de Kunstvakopleidingen met de HBO-raad over de toekomst van kunstvakonderwijs in Nederland.

Bijlagen:

- 1 Vergelijking: Situatie internationaal
- 2 Thematische netwerksites
- 3 Ad Zuiderent: *Literair schrijven, een academische discipline*; uit: VakTaal, jaargang 21 nr. 4 (2008), verschenen mei 2009

Bijlage 1: Vergelijking: situatie internationaal

Is de Nederlandse situatie uitzonderlijk, is het niet overal zo gesteld met het onderwijs in creatief schrijven? Nee, niet helemaal. Een vergelijking met het buitenland toont aan dat we hierin achterlopen. ‘It seems extraordinary that Creative Writing is no obligatory subject (and not part of the curriculum) in primary or secondary education in The Netherlands – an advanced and ‘experimental’ country in so many ways,’ was een reactie uit Dublin, een van de vele antwoorden op een vraag naar de situatie buiten Nederland aan LinkEds & Writers, een internationaal netwerk op LinkedIn.

We tonen hier een beperkt overzicht van studies aan universiteiten en hogescholen buiten Nederland ter illustratie van het verschil in aanbod en van de denkwijze over deze materie in andere landen.

Duitsland

In Duitsland verzorgt de Universiteit Leipzig via het [Deutsches Literaturinstitut Leipzig](#) een studie literair schrijven. De studie begint met 6 semesters en wordt afgesloten met het behalen van de titel B.A. Vervolgens kunnen de literair ontwikkelde studenten in 4 semesters een Masterstudie volgen.

Aan Kunst- und Musikhochschulen is geen studie literair of creatief schrijven te volgen.

Groot-Brittannië

Vele universiteiten in Groot-Brittannië geven mogelijkheden om creatief schrijven te studeren. Het onderwerp is stevig geworteld in de Angelsaksische literaire traditie. Ter illustratie enkele voorbeelden uit het rijke aanbod in Groot-Brittannië.

De gerenommeerde [University of East Anglia](#) biedt het vak al dertig jaar aan. Men kan daar een Masteropleiding op dit gebied volgen. Een van hun afgestudeerden is de bekende schrijver Ian McEwan. Harold Pinter, Doris Lessing, en Iris Murdoch gaven er les.

‘The undergraduate programme in English Literature with Creative Writing was introduced in 1995 and similarly stresses the importance of the relationship between the creative and the critical. The Creative Writing minor part of the degree typically comprises a third of the course, which is taught in seminar-workshops under the guidance of practising writers, including most of the MA tutors. Creative Writing modules are offered in each year of the BA, some compulsory and some optional. Those taken in third year are modelled on the MA and for a number of our most accomplished students the BA will act as a bridge into the MA.

Unlike the BA, the MA does not function through exercises but by considering fiction as a form of aesthetic, psychological and cultural enquiry. Neither the poetry nor prose fiction strand is primarily commercial in direction and neither teaches conventional genre forms or, in the conventional sense, marketability. The course is not intended for the beginner, making no claim to teach those who are not yet writing how to write. It is directed towards those who are committed to writing, who have already produced work, whether published or not, who have a strong formal and aesthetic curiosity, and who welcome the chance to develop their writing in a university atmosphere. Its founding assumption is that creative experiment merits the same commitment and deserves the same educational attention as do other arts like painting, dance and film. The scriptwriting stream, however, takes a strong focus on writing for the

contemporary drama production industries and upon the writer's knowledge and understanding of the production marketplace, hence the accreditation by Skillset.'

Een MA Creative Writing kan in Londen ook behaald worden aan de [Birkbeck University of London](#).

'This degree aims to develop at a professional level the craft of fiction. It seeks to develop your confidence, sensitivity and discernment in the analysis of your own and fellow students' work, along with greater critical understanding of contemporary literary developments and the place of your own writing within them. The degree also trains you to a professional level in editing your own and others' creative work and provides a practical understanding of publishing and producing imaginative work within the creative industries. It allows you to complete, under substantial expert supervision, a creative project of a high literary quality.'

En aan [Kingston University](#): 'Kingston University is proud to offer the first Master of Fine Arts in Creative Writing in the UK. This course offers talented and aspiring writers the chance to refine their skills under the tutelage of acclaimed professionals while receiving accredited training and experience in teaching in higher education.

The unique combination of creative and practical skills provided on this course will prepare students simultaneously for a career as a publishing writer and an accredited teacher of creative writing.

Students may apply for the two-year MFA or for direct entry to the second year of the course, which will follow completion of an MA in Creative Writing or another related discipline (either at Kingston University or elsewhere in the UK or abroad). In all cases admissions to the MFA will be highly selective and based upon the quality of a writing sample as well as an assessment of the applicant's publishing potential.'

Ook [Royal Holloway](#) heeft een MA-studie: 'The main purpose of the programme is to encourage students to develop and reflect on their work as writers in the context of contemporary and well-established literatures. The programme will stretch imaginations, encourage the development of technical skills, sharpen the focus of self-criticism, extend the language of analysis, and deepen individual practice. The emphasis in both the fiction and the poetry groups will be on the students' own writing: how to make the most of personal experience, how to go beyond the merely personal, how to write with an appropriate sense of society, how to combine discipline with diversity. The programme will concentrate on the nuts and bolts of pacing, shaping, animating, revising and editing, and will place all these things in a context of appropriate reading. It will also look at the routes to and opportunities for publication. The programme is designed for students who are seriously dedicated to their writing and want to see it in print. It will encourage students to experiment, and to discover new things about themselves, rather than merely consolidate existing strengths. The intention is to make students more ambitious and more perceptive about their own work, to broaden their appreciation of traditional and contemporary work, and to extend their powers of communication.'

De University of Gloucestershire heeft een programma [Creative and Critical Writing](#). Hun course leader Nigel McLoughlin stipt nog aan dat er een zeldzame module Teaching Creative Writing aan verbonden is: 'Creative Writing is taught in many institutions at Bachelors, Masters and Doctoral level. In my institution, as part of the Masters programme, we offer a course in Teaching Creative Writing, but this is rare in the UK. I think so far only ourselves and Cardiff offer that.'

Cardiff University, [MA in the Teaching and Practice of Creative Writing](#)

Ierland

Dublin: de titel MA in Creative Writing kan men behalen aan het [University College Dublin](#). ‘The MA in Creative Writing is a one year course of lectures, seminars, workshops and supervision meetings which aims to provide committed writers with taught classes on theories and practices of writing, presentation and editing techniques, creative reading of selected texts, and supervision of a major writing project.’

Ook bestaat de gelegenheid om [MPhil in Creative Writing](#) te worden aan Trinity College Dublin (in het geboortehuis van Oscar Wilde).

Verenigde Staten

In de Verenigde Staten is Creative Writing een vak dat aan talloze gerenommeerde universiteiten en colleges wordt aangeboden, zowel als hoofdvak als in weekcursussen, zomerstudies enz.

De [AWP](#), Association of Writers and Writing Programs, is een professionele organisatie van de opleidingen en heeft goede zoekprogramma's ([The Official Guide to Writing Programs](#)). (Op de zoekmachine [Professional Writing Graduate School Programs - Masters & PhD Degrees](#) is informatie te vinden over de programma's onder de zoektermen Liberal Arts en Arts and Fine Arts / Creative Writing.)

Ter illustratie slechts enkele voorbeelden uit het overweldigende Amerikaanse aanbod.

[Columbia University's School of the Arts](#) is de universiteit waar J.D. Salinger, Federico Garcia Lorca en Carson McCullers studeerden met een uitgebreid Creative Writing Program. ‘New York City is as vibrant as ever, home to writers from all over the world, and Columbia's literary legacy continues unabated. Home now to a top-ranked graduate [MFA program](#) in creative writing, an [undergraduate program](#) that allows students to pursue their craft under the diligent supervision of a world-class [faculty](#), the Columbia literary experience includes rigorous writing workshops at all levels in fiction, literary nonfiction, poetry, dramatic writing, and screenwriting, and seminars designed exclusively for creative writing students.’

[The New School](#) in New York heeft een [Creative Writing Program](#) dat opleidt voor een MFA degree (Master of Fine Arts).

‘For 75 years now, The New School has been a vital center for writing and the instruction of writing. Since 1996, the New School has offered the master of fine arts (MFA) degree with concentrations in fiction, poetry, nonfiction, and writing for children.’

[Stanford University, California](#) heeft een uitgebreid Creative Writing Program.

‘The English major with creative writing emphasis is a thirteen course major, and the creative writing minor is a six course minor.’

Ook aan [Harvard](#) in Cambridge, Massachusetts, kun je [Creative Writing](#) studeren.

[Columbia College, Chicago](#): The Master of Fine Arts in Creative Writing—‘Fiction program: Candidates for the Master of Fine Arts in Creative Writing—Fiction must complete 45 units of study, including 21-24 semester hours of writing courses (a six-hour emphasis may be elected in screenwriting, playwriting, or practice teaching), 9-12 semester hours of electives in Critical Reading and Writing courses, 3 semester hours of a graduate thesis development course, or equivalent, and 6 semester hours of graduate thesis (200 + pages).’

Hierbij hoort ook een MA voor docenten: Master of Arts in the Teaching of Writing: ‘Frequently Master of Arts candidates in the Teaching of Writing program are employed teachers who want

to develop their writing and teaching ability; others are newcomers to the field of teaching. The teaching of writing is of growing importance. The program prepares you to teach both expository and fiction writing at the college and secondary levels. You explore the close relationship between your teaching ability and the development of your writing. [...]

Candidates for the Master of Arts degree in the Teaching of Writing must complete 39 units of study, including 18 semester hours of writing courses, 9 semester hours of practice teaching and tutoring, 3 semester hours of Survey of Methods and Research in the Teaching of Writing, or equivalent, 3 semester hours of electives in Language Issues in the Classroom, Sociolinguistics, or a similar course, and 3 semester hours of a two-part graduate thesis (one part fiction, one part pedagogical research).'

Tot slot kan men daar ook een combinatie van de twee programma's volgen.

Zuid-Afrika

Het departement Afrikaans en Nederlands van de Universiteit van Stellenbosch biedt een 2-jarige [masteropleiding in de Kreatiewe Afrikaanse Skryfkunde](#).

Bijlage 2: Thematische netwerksites (wereldwijd)

Op internet huizen bij de netwerksites LinkedIn en Facebook interessante thematische groups voor schrijvers en schrijfdocenten.

Facebook huisvest o.a. de groepen [Creative Writing Pedagogy](#) en [Creative Writing: Teaching Theory and Practice](#); met een beschrijving van hun doel en ledengroep:

Creative Writing Pedagogy, global network

'[Creative Writing Pedagogy](#) is a gathering site for college-level instructors of creative writing. It's a place to share book and article titles of craft criticism, announce events related to teaching creative writing, and discuss issues in our field.

Creative writing is a relatively new and popular academic discipline in colleges and universities. While often housed in the English Department, our approaches to teaching, to writing, and to creativity differ from those our colleagues in literature and composition use. Several of us have begun documenting what we do, how we do it, and why we do it in both theoretical and practical terms. Yet, we need to share this information with each other as we build our academic discipline.

Creative Writing Pedagogy isn't a site for griping about low pay for college teachers or for claiming that student work can't be graded (when we are grading it). This site, instead, is a place to claim what we do day to day and to discover how and why we teach poetry, fiction, creative nonfiction, and drama to student writers. Creative Writing Pedagogy is a celebration of our work as writer-teachers, as creative writers who are also creative teachers.

Members are encouraged to participate in the Discussion Board and to Post Items. Let's share resources and ideas!'

Creative Writing: Teaching Theory and Practice; global network

'A resource for the [teaching of Creative Writing in Higher Education](#) created by Creative Writers.

This developing online resource will be hosted on the English Subject Centre website and will include: peer-reviewed scholarly articles, book reviews, practitioner interviews, a discussion forum and helpful links to other sites, online articles and other resources to help colleagues reflect on their own teaching practice. The resource aims to be particularly relevant to lecturers new to the field and students taking modules on Teaching Creative Writing. It will also be invaluable to those who teach modules related to the pedagogy of writing.

We need your help. Let's share our views and our knowledge on how, why and what we teach, when we teach Creative Writing...'

LinkedIn huisvest o.a. de groepen

[Informed Ideas for writers](#), ca. 3300 leden

[Writing Mafia](#), ca. 4000 leden

[LinkEds & Writers](#), ca. 9000 leden

LinkedIn geeft geen beschrijvingen van doel- en ledengroepen.

Bijlage 3: Literair schrijven, een academische discipline

Ad Zuiderent

Er is de laatste tijd opvallend veel aandacht voor het zelf schrijven van verhalen en gedichten. In vier willekeurige, opeenvolgende weken in het najaar van 2008 verscheen het boek *Bestseller* (ondertitel: *Wat elke beginnende schrijver moet weten*) van literair agent Paul Sebes, was de hoofdrecensie in *De Groene Amsterdammer* gewijd aan twee boeken uit De Schrijfbibliotheek van uitgeverij Augustus, stond in *Neder-L* een bericht over de instelling van De Gelderse Schrijfscholen, met in vier plaatsen in Gelderland schrijfcursussen waarbij telkens een ‘echte’ schrijver betrokken is, en startte Marcel Möring zijn cursus Verhalen schrijven bij De Griffioen, het cultureel centrum van de Vrije Universiteit. In andere periodes van vier weken is de oogst zelden kleiner.

Literaire ontplooiing of een bestseller schrijven

Schrijven is *hot*; er valt zelfs flink geld mee te verdienen. Dat heeft Paul Sebes begrepen, toen hij tien jaar geleden met zijn werk bij de uitgeverij stopte en een literair agentschap begon dat debutanten ging begeleiden en gevestigde schrijvers opdrachten bezorgde uit het bedrijfsleven. In *Bestseller* vertelt hij over zijn ervaringen en geeft hij vooral tips. Vervolgens bleek *De Volkskrant* deze tips interessant genoeg te vinden om ze Sebes in de aanloop tot de Boekenweek 2009 te laten herhalen in de dagelijkse rubriek Vrijplaats.

Het boek van Sebes past in de hausse aan boeken over schrijven, die suggereren dat je om te schrijven misschien wel over aanleg moet beschikken, maar dat het vooral een kwestie is van discipline en van het goed beheersen van allerlei trucs. *How to write a damn good novel*, om te spreken met de titel van de klassieker op dit gebied (1987) van James N. Frey. Maar zoals er in de wereld van de kunstopleiding kritisch wordt aangekeken tegen de maniertjes van Bob Ross, zo ondervinden de adviezen van Frey (in het verlengde waarvan men Sebes kan plaatsen) ook de nodige kritiek. Gaat het erom iemand te leren een bestseller te schrijven? Of moet je mensen hun eigen literaire mogelijkheden laten ontdekken en ontwikkelen?

“Er bestaat geen koninklijke weg waarlangs men schrijver wordt. Er is geen enkel werkelijk bruikbaar recept, dat iemand maar hoeft te volgen om schrijven te leren, of het nu gedichten betreft, verhalen, romans of toneelstukken. Zeker, adviezen zijn er genoeg – zinvolle en minder zinvolle. Maar dat is niet voldoende.” Met deze relativerende uitspraak beginnen Josef Haslinger en Hans-Ulrich Treichel, allebei stafdocent aan het Deutsches Literaturinstitut van de Universiteit Leipzig, hun boek met de ironische titel *Wie werde ich ein verdammt guter Schriftsteller* (2005). Zij lichten dit toe aan de hand van een advies als: “Schrijf iedere zin zo dat de lezer ook de volgende zin wil lezen.” Dat advies is veel te algemeen om effectief te kunnen zijn. Want de vraag is: wie is die lezer? En een andere: wie is die schrijver? Schreef Kafka dezelfde zinnen als Thomas Mann? Leest iemand bij Gerard Reve om dezelfde redenen door als bij Willem Frederik Hermans? Het is allemaal een stuk ingewikkelder, en dat weten Frey, Sebes c.s. natuurlijk ook wel. De koninklijke weg waarlangs men schrijver wordt, mag dan niet bestaan, ieder jaar melden zich wel driehonderd belangstellenden in Leipzig. Van die driehonderd worden er uiteindelijk twintig toegelaten tot de opleiding. Die mogen dus *verdammt gute Schriftsteller* zien te worden.

Trend

Het boek van Sebes past in een trend waarin iemand schrijver kan zijn als hij of zij een verhaal heeft en flink wat tekst, waar een redacteur iets van kan maken dat goed loopt – je bent schrijver als je een goed idee hebt; voor de rest zorgt de uitgeverij. Een treffend voorbeeld hiervan levert Sebes zelf, wanneer hij vertelt dat de debuutroman *1953* van acteur Rik Launspach (over de watersnoodramp) al bij uitgeverijen was aangeboden toen er nog maar enkele hoofdstukken van waren geschreven. “De meeste uitgeverijen,” schrijft hij, “waren lyrisch en er ontstond een heuse (gigantische) veiling. Het duurde slechts luttele weken voor zijn roman-in-wording verkocht werd aan De Bezige Bij.”

Ja, tegen ‘lyrisch’ en ‘gigantisch’ lijkt nauwelijks nog een kritisch kruid gewassen. En dat de roman uiteindelijk eerder rampenkitsch genoemd moet worden dan literatuur, zullen we dan ook niet van Sebes horen – het boek verkoopt goed; dus het is geslaagd. Als straks de film wordt uitgebracht waar dit boek nauw mee in verband staat, zal de verkoop alleen maar toenemen. Dat je behalve over allerlei andere slordigheden in de definitieve versie struikelt over de anachronismen (wat Sebes elders in zijn boek zelf de grootste valkuil bij het schrijven noemt), ook dat kom je niet uit *Bestseller* aan de weet. Kennelijk beschikte de meest biedende uitgever niet over een redacteur die de auteur kritisch heeft beoordeeld. En ja, wie enkel afgaat op de betrekkelijk positieve recensies en het verkoopsucces van de roman, zou al gauw kunnen denken dat Launspach werkelijk het talent is dat zijn agent in hem meende te zien.

Grote belangstelling voor het literaire schrijven

Laten wij het hijgerige najagen van kortstondig succes voor wat het is, dan nog blijft er voldoende over. De grote belangstelling voor het literaire schrijven blijkt ook uit de snel groeiende Schrijfbibliotheek van uitgeverij Augustus. Hierin zijn alleen al in de afgelopen twee jaar twintig delen verschenen: over aspecten van het literaire werk als stijl, spanning en ritme, over genres als reisverhalen, familiegeschiedenissen, essays, song- en liedteksten, over manuscriptbegeleiding, weblogs, schrijfwedstrijden, subsidie enzovoort.

Veel van deze boeken bieden in een iets minder hijgerige toon dan Sebes de praktische adviezen waar kennelijk grote behoefte aan is: zo heeft het *Handboek voor schrijvers* van Maaïke Moolhuijzen en Louis Stiller, dat in 1997 voor het eerst verscheen, inmiddels drie drukken beleefd. Andere boeken geven geen tips, maar nodigen uit tot reflectie. Zo brengt Jan Brokken in *De wil en de weg, Over het schrijven van romans* en verhalen (2006) opvattingen van erkende schrijvers ter sprake over de meest uiteenlopende aspecten van het prozawerk, variërend van titel, eerste zin en openingsscène, via personages, setting en spanningsopbouw tot beeldspraak, humor en herschrijven. Hij citeert veel uit interviews, dagboeken, essays e.d., zoals uit zijn eigen HP-interviews uit de jaren zeventig; maar ook uit *Aanvallend spel* van Thomas Rosenboom of *De wonderen van de heilbot* van Oek de Jong.

Wat uit de verschillende hoofdstukken van dit boek vooral duidelijk wordt (voor wie dit nog niet wist – dus voor studenten), is dat er door de beste schrijvers tegen elke ogenschijnlijk zinvolle regel wordt gezondigd. Werkt een schrijver als Thomas Rosenboom met zeer gedetailleerde schema's, omdat hij zich niet door het verhaal wil laten verrassen, iemand als Ernest Hemingway wilde juist absoluut geen idee hebben waar zijn verhaal naartoe ging. Anderzijds laat Brokken zien – door *De Da Vinci Code* naast *Sneeuw* van Orhan Pamuk te leggen – dat succesvolle pulp vaak dezelfde vertelprincipes hanteert als internationaal bejubelde literatuur.

Schrijfcursussen

Behalve schrijfadvisboekjes zijn ook schrijfcursussen hot. Initiatieven als de hierboven genoemde (Gelderland, De Griffioen) tref je overal aan bij Centra voor Kunstzinnige Vorming. Maar ook bij voorbeeld bij dagblad *Trouw*, dat via krant en weblog krantenlezers tot schrijvers

wil maken, een soort spoedcursus, met bijvoorbeeld online workshops. Ik citeer van de website van *Trouw*: “Echte schrijvers dichten ook. Daarom biedt *Trouw* nu een inspirerende cursus om uw poëtische gaven verder te ontwikkelen. In twee motiverende lessen, ontwikkeld door Jan Willem Anker, werkt u toe naar uitdagende opdrachten. De voorbereiding per les kost u ongeveer een week. Als u een opdracht heeft ingestuurd, krijgt u binnen een paar dagen opbouwend commentaar van een publicerende journalist of auteur, met didactische ervaring.” In samenwerking met uitgeverij Querido verzorgt *Trouw* ook boekpublicaties en worden er workshops georganiseerd bij de uitgeverij.

Minder vrijblijvend zijn cursussen aan hogescholen, zoals een aanbod van vijf workshops van telkens acht bijeenkomsten onder de titel ‘Proza voor kinderen’ of een cursus ‘Professionalisering voor schrijfdocenten’, beide aangeboden door de Hogeschool van Amsterdam (HvA) in samenwerking met ScriptPlus. ScriptPlus, een organisatie voor manuscriptbeoordeling die al meer dan 20 jaar bestaat, biedt workshops aan voor amateurs, maar levert dus ook schrijfexpertise aan de HvA.

Nog weer ambitieuzer zijn initiatieven als die van de Schrijversvakschool Amsterdam [vroeger ‘t Colofon’], de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht (HKU) en de Amsterdamse Rietveldacademie: de eerste biedt een vierjarige deeltijdopleiding voor schrijvers, waartoe je alleen toegelaten kunt worden op basis van een schriftelijke motivatie en ingezonden werk; aan de HKU bestaat de bacheloropleiding ‘Schrijven voor het podium’, vooral gericht op dramaschrijven; en binnen de driejarige afstudeerrichting Schrijven aan de Rietveldacademie werken studenten met taal en beeld en worden zij getoetst op beeldend en literair vermogen en op het vermogen werk te analyseren en te beschouwen.

Een universitaire opleiding ‘Literair schrijven’

Dat is nogal wat: hulp- en handboeken, workshops, cursussen en heuse opleidingen. Maar wat in Nederland nog niet bestaat, is een universitaire opleiding ‘Literair schrijven’. Gek eigenlijk, want in veel landen bestaat zo’n opleiding al jaren en menig gerespecteerd auteur heeft er gedoceerd of gestudeerd. Sinds in 1936 de Iowa Writers’ Workshop startte, waar om de twee jaar schrijvers van over de hele wereld verblijven, bestaat er inmiddels aan 350 universiteiten in de Verenigde Staten een driejarige opleiding *creative writing*, ook aan topuniversiteiten als Indiana University en Stanford.

In Europa bestaan vergelijkbare universitaire opleidingen, zoals aan Queen’s in Belfast, waar zich The Seamus Heaney Centre for Poetry bevindt, en, zoals gezegd, in Leipzig aan wat na de Wende het Deutsches Literaturinstitut Leipzig heet. En in Zuid-Afrika biedt het departement Afrikaans en Nederlands van de Universiteit van Stellenbosch een masteropleiding in de Kreatieve Afrikaanse Skryfkunde, onder leiding van Marlene van Niekerk. Bij haar studeer je behalve op eigen creatief werk af op een scriptie over een onderwerp dat dicht bij de eigen literaire ambities ligt, bij voorbeeld over technische of filosofische aspecten van een bewonderd auteur.

Het ontbreken van een dergelijke opleiding in Nederland is des te vreemder omdat literatuur en wetenschap meer en meer naar elkaar zijn toegroeid: schrijvers krijgen eredoctoraten (Gerrit Krol aan de VU, Cees Nooteboom aan de Radboud Universiteit en in Berlijn), op het NIAS zijn sinds enkele jaren naast wetenschappers ook schrijvers welkom; aan allerlei universiteiten (zelfs aan de Technische Universiteit Delft) kent men het fenomeen gastschrijver of gastcriticus. Op de VU is dat de Schrijver op locatie. Bovendien heeft de VU al twintig jaar een bijzondere leerstoel Literaire kritiek. Maar het zijn voorlopig toch vooral creatieve krenten in een academische pap. De afgelopen twee studie jaren heb ik geprobeerd er echte pap van te maken. Niet door direct een hele opleiding te beginnen (dat lukt helaas niet zo een-twee-drie), maar wel door bij de opleiding Nederlands aan de VU telkens gedurende een semester een cursus ‘Literair schrijven’ aan te bieden. Studenten konden deze colleges volgen als Facultaire Minor of als onderdeel van

hun major Nederlandse Letterkunde. Mijn doel stond in de studiegids omschreven als: “studenten in staat te stellen hun literaire talenten te ontwikkelen en, in samenhang daarmee, een begin van inzicht te verschaffen in de relatie tussen de eigen schrijffambities en de literair-creatieve traditie.”

Niet alleen schrijven

Het moest geen cursus voor liefhebbers worden (die konden in De Griffioen terecht bij Marcel Möring), maar bij voorkeur een module met net zo veel reflectie als wanneer het een college zou zijn geweest over (ik noem maar wat) beeldgedichten. Dat betekende dat de studenten niet alleen moesten schrijven, maar ook lezen, en reflecteren op literatuur. Zo moest elke deelnemer mij, nog voordat de cursus van twee keer zeven weken begon, een paar pagina's toesturen van wat hij of zij ooit al eens had geschreven. De een kwam met een hoofdstuk uit een al voltooide roman, de ander met een voor de gelegenheid geschreven vluggertje. Ook wilde ik dat zij zich vooraf gedurende een week dagboeksgewijs een metamorfose voorstelden die moest resulteren in een korte prozatekst. Op het eerste college liet ik dan het begin van *Die Verwandlung* van Franz Kafka lezen met de opdracht daarin enkele technische aspecten aan te wijzen die bijzonder troffen, meer in het bijzonder om op de dynamiek van de tekst te letten, en in aansluiting hierop na te gaan hoe anders zij zelf de metamorfose onder woorden hadden gebracht dan Kafka. Lezen stond zo in dienst van schrijven, maar tegelijk stond schrijven in dienst van zorgvuldig lezen.

De daaropvolgende weken werd het boek van Brokken doorgewerkt, telkens vanuit de vraag welke opmerkingen over een van de aspecten van het proza voor hen als een *eye opener* werkten: ‘nooit aan gedacht’, ‘lijkt erg effectief’, ‘hoe doe je dat dan?’ Intussen moesten zij eerst drie weken poëzie schrijven, daarna drie weken kort proza. In die betrekkelijk korte tijd kregen zij opdrachten van uiteenlopend karakter: nu eens gericht op beknoptheid en precisie in het schrijven, dan weer op goed waarnemen. Van beide zal ik een voorbeeld geven.

Bij de introductie van een van de poëzieopdrachten had ik enkele beeldgedichten besproken, waaronder een gedicht van Willem van Toorn. Van Toorn is een tamelijk vormvast dichter; sommige van zijn gedichten zijn lettergreepverzen. Dat nu is een genre dat heel goed kan worden ingezet om studenten te confronteren met de problemen van compactheid. Voor het volgende college had ik het sterk elliptische gedicht *Worpswede* van Van Toorn, dat zowel beeldgedicht is als lettergreepvers, opgeblazen tot een vier keer zo omvangrijke prozatekst, met behoud van de woorden en zinnen van het gedicht zelf. Zo werd het beknopte begin van het gedicht *Het land terugnemen* van Paula Modersohn: ‘Te veel verdriet. Te zwaar van vroege dood’, in de prozaversie het breedsprakige: ‘Wat ik als dichter zou willen is het land op dit schilderij terugnemen van Paula Modersohn, want zoals zij het geschilderd heeft, voel je er te veel verdriet. Er hangt in het door haar geschilderde land een neerdrukkende, zware sfeer, te zwaar eigenlijk, mogelijk ook vanwege haar eigen vroege dood (de schilderes is niet ouder geworden dan 31 jaar).’ De studenten kregen het oorspronkelijke gedicht pas onder ogen, nadat zij zelf mijn prozatekst flink hadden besnoeid. Daarna kregen zij de opdracht om in de volgende week hun eerder geleverde metamorfosetekst op dezelfde manier te bekorten: van een tamelijk vormloze prozatekst moesten zij een compact gedicht maken van twaalf regels van elk tien lettergrepen.

Voor de andere opdracht, het trainen van de waarneming, heb ik de studenten naar de begane grond van het universiteitsgebouw gestuurd, met de opdracht tegenover een deur te gaan zitten en daar een uur lang van alles te noteren wat met deze deur te maken had, de mensen te observeren die die deur gebruikten en drie redenen te bedenken waarom iemand achter juist die deur iets te zoeken had. Deze notities moesten een week later een korte prozatekst hebben opgeleverd die begon met “Iemand heeft de deur open laten staan” en eindigde met “wel achteraan aansluiten.”

Deze periode met strikte opdrachten (alle stadia van de tekst en het daarop geleverde commentaar werden verzameld in een dossier) werd afgerond met een essay over een technisch aspect in het werk van een bewonderd auteur. Daarna volgde een even lange periode waarin elke student kon werken aan een eigen project: poëzie of proza. Net als in de eerste periode plaatsten zij hun werk op Blackboard, zodat iedereen voor elk college had gelezen wat de anderen hadden geschreven. In de colleges zelf werd dit becommentarieerd – om welke tekst het ook ging, de deelnemers werden altijd geacht om er zowel iets waarderen over te zeggen als suggesties te doen ter verbetering.

Daarnaast werden op elk college één of meer gedichten besproken aan de hand van de interviews met dichters van Marjoleine de Vos (*Dichtersgesprekken*, 2005) en kwamen de technische merites ter sprake van een literair verhaal. Dit varieerde van het vrijwel plotloos beschrijven in *Absolutely free* van Henk Romijn Meijer tot het omgekeerd chronologisch vertellen in *De weg terug* van Hugo Claus. Ook dit deel werd afgerond met een dossier met eigen creatief werk, met het commentaar dat erop was gegeven en een evaluatie van de eigen ontwikkeling; daarnaast schreef men opnieuw een essay, deze keer over de literatuuropvatting van een bewonderd auteur.

Literair schrijven en creatief onderzoek

Ik heb dit college ‘Literair schrijven’ genoemd, en niet ‘Creative writing’, omdat het Nederlands er de voertaal in is en omdat ik vind dat we hier alles in het Nederlands moeten doen (‘tenzij...’). Maar wat ik doe is ongeveer gelijk aan wat men op allerlei buitenlandse universiteiten onder *creative writing* verstaat. Veel ideeën en opvattingen voor dit college heb ik bovendien te danken aan *The Cambridge Introduction to Creative Writing* (2007) van David Morley. Het curriculum aan buitenlandse opleidingen bestaat niet alleen uit werkcolleges Creatief (of Literair) schrijven in verschillende genres, maar ook uit studieonderdelen die tot het gangbare programma van traditionele literaire studies behoren, zoals tekstanalyse, vertel- en poëzietheorie, tekststrategieën, literaire kritiek en literair-historische vakken. En vooral veel lezen. Het zelf schrijven moet zijn ingebed in deze traditie. Reflectie op gelezen literatuur is daarbinnen dan ook van groot belang. Daarom heb ik studenten geregeld leesadviezen gegeven en heb ik studenten Geschiedenis die mijn college wilden volgen, vooraf het boek *Lessen in literatuur* van Frans Willem Korsten laten bestuderen.

Dat er buiten Nederland zoveel opleidingen *creative writing* bestaan, zou al voldoende argument kunnen zijn om er in Nederland ook eens mee te beginnen. Maar er zijn meer redenen om van literair schrijven een academische discipline te maken. Schrijven en wetenschap bedrijven doen een beroep op verschillende mentale gesteldheden. De filosoof Edward de Bono maakt bij voorbeeld onderscheid tussen degenen die volgens een vast systeem denken (veel academici, onder wie literatuurwetenschappers, en critici) en degenen die hun kansen grijpen buiten het systeem (zoals schrijvers, ontwerpers, maar ook natuurwetenschappers). Iets van dit systematisch-onsystematische zou wel mogen binnendringen in de Faculteit der Letteren. Bovendien wint, mede door ontwikkelingen op het gebied van de neurowetenschappen, de opvatting steeds meer veld dat het literaire denken niet een randverschijnsel is, maar dat het tot de kern van ons denken behoort en dat dit denken niet alleen bestudeerd moet worden, maar dat men het ook moet leren beoefenen.

De consequentie die men daaruit aan sommige universiteiten heeft getrokken, is dat aan het onderzoek in dienst van een literaire publicatie even veel waarde wordt toegekend als aan dat voor een wetenschappelijke publicatie. Zo bedankt de Zuid-Afrikaanse schrijver Etienne van Heerden, tevens hoogleraar Afrikaanse en Nederlandse literatuur aan de Universiteit van Kaapstad, in het nawoord van zijn recente roman *Asbesmiddag* (2007) de universiteit, “wat skeppende navorsing op gelyke voet met academiese navorsing steun.” Dit is geen *creative writing* meer, maar *creative research*.

Ik zal niet beweren dat Literair schrijven een betere weg tot kennis van en inzicht in literatuur is dan de traditionele letterenopleiding, en evenmin dat er door een opleiding Literair schrijven beter geschreven zal gaan worden. Wel wil ik hun gelijkwaardigheid bepleiten. In geen ander college heb ik op een zo vanzelfsprekende en voor studenten overtuigende wijze aandacht kunnen vragen voor de dynamiek van een literaire tekst. Literair schrijven kan deuren openen die in de traditionele academische disciplines gesloten blijven. Of er daarachter nu zoveel meer te zien valt dan achter de deuren van de meer systematische wetenschap, dat is niet de belangrijkste vraag. Misschien is immers alles wat wij blootleggen, of het nu in de wetenschap is of in de literatuur, niet veel meer dan krassen aan de oppervlakte. Dat althans meent David Lodge, de Engelse romanschrijver die ook zijn sporen heeft verdiend als literatuurwetenschapper en als docent *creative writing*; hij merkt op: “Even the most sophisticated literary criticism only *scratches the surface* of the mysterious process of creativity; and so, by the same token, does even the best course in creative writing.” {cursivering van mij, AZ} Maar het lijkt mij zonder meer nuttig om op verschillende manieren te krassen.

Pragmatische redenen

Er zijn er ook nog pragmatische, onderwijsorganisatorische redenen om juist op dit moment een pleidooi te houden voor invoering van een opleiding Literair schrijven. De invoering van het Angelsaksische BA/MA-model heeft bij voorbeeld op de Faculteit der Letteren van de VU geresulteerd in een tweemajoren systeem. Iemand studeert nu niet meer Nederlands; de een studeert Nederlandse Letterkunde en Nederlandse Taalstudies (twee verschillende majoren), de ander Nederlandse Letterkunde en Literatuurwetenschap en een derde Nederlandse Letterkunde en Nederlandse Cultuur in Context. Ik zou mij in een zo georganiseerd onderwijssysteem heel goed een major Literair schrijven kunnen voorstellen, die iemand combineert met bij voorbeeld Literatuurwetenschap of Nederlandse Letterkunde (al zou ik ook de combinatiemogelijkheid met Psychologie of Filosofie willen bepleiten). In een dergelijke major hoeven dan niet alle mogelijke onderdelen te worden samengebonden in een college van één semester, zoals bij mij noodgedwongen het geval was.

Een andere reden om invoering van een dergelijke studie (of major) serieus te overwegen is dat men tegenwoordig, veel meer dan vroeger, geneigd is na te denken over het maatschappelijk perspectief van een studie. Nu lijkt dat perspectief bij Literair schrijven in eerste instantie niet zo groot, maar wie dat meent, vergeet dat studenten die deze studie hebben gevolgd, niet allemaal schrijver hoeven te worden. Zij kunnen ook terecht komen in die delen van de cultureel-literaire sector waar beslist wordt over kwaliteit: bij uitgeverijen, bij (al dan niet literaire) tijdschriften of websites, bij literaire (al dan niet subsidiërende) instellingen, in de literaire kritiek of journalistiek.

Tot slot zijn er ook nog didactische argumenten aan te voeren. Een belangrijk aspect van mijn college is dat studenten voortdurend reflecteren op eigen en andermans werk. Daardoor heb ik gemerkt dat zelf schrijven een gunstige invloed heeft op het bewustzijn van technische aspecten van het literaire werk. Een student die zelf schrijft, ontwikkelt een veel scherper oog voor aspecten als perspectief, stijl en dichtvormen dan wie dat niet doet. Ik citeer uit enkele zelfevaluaties van mijn studenten: “ik heb leren denken vanuit de lezer (dat is: vanuit de tekst zelf)”; “ik ben erachter gekomen hoe belangrijk *foregrounding* is: diepte geven aan wat je vertelt”; “ik heb gemerkt hoe belangrijk het is *to kill your darlings*”; “ik kijk nu anders naar de literaire potentie van de werkelijkheid” (dit laatste in verband met de opdracht om een uur tegenover een deur te zitten). Ik heb al met al het gevoel een bijdrage te hebben geleverd aan de ontwikkeling van literaire sensibiliteit.

Waarom niet?

Toen ik een paar jaar geleden tegen een psycholoog zei dat een afstudeerscriptie bij mij werd geleverd op basis van een onderzoeksvraag, reageerde hij verbaasd: hij dacht dat iemand bij mij op een dichtbundel of een roman kon afstuderen. En dan bedoelde hij niet op de studie naar zo'n dichtbundel of roman, maar op eigen, scheppend werk. Hij zou dat binnen de academische wereld een volkomen normale zaak hebben gevonden. Als psychologen zo denken, waarom denkt men dan aan de letterenfaculteiten niet zo?

Ad Zuiderent

Ad Zuiderent is dichter en publicist en was van 1979 tot mei 2009 docent Nieuwe Nederlandse Letterkunde aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Dit artikel verscheen in Vaktaal, mei 2009.

KUNSTFACTOR
SECTORINSTITUUT
AMATEURKUNST

Kromme Nieuwegracht 66
Postbus 452
3500 AL Utrecht
T +31 (0)30 711 51 00
www.kunstfactor.nl
info@kunstfactor.nl